

ผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคอนนิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

THE EFFECTS OF AN EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT PROMOTION PROGRAM WITH PARENTAL PARTICIPATION AT THE DONCHIMPLEE SUBDISTRICT CHILD DEVELOPMENT CENTER, BANG NAM PRAO DISTRICT, CHACHOENGSAO PROVINCE

Received: July 19, 2025

Revised: October 31, 2025

Accepted: November 03, 2025

ดวงนภา ปงกา^{1*}, กิระพล กาละดี², วรางคณา จันทร์คง²Duangnapa Pongka^{1*}, Kiraphol Kaladee², Warangkana Chankong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลัง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคอนนิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ศึกษาจากประชากร คือ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคอนนิมพลี จำนวน 35 คน โปรแกรมประกอบด้วย การให้ความรู้และฝึกทักษะผู้ปกครองและให้ผู้ปกครองทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บ้านเป็นเวลา 1 เดือน และประเมินพัฒนาการเด็ก 2 ครั้ง ก่อนหลังเข้าร่วมโปรแกรม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยและแบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยจากคู่มือ DSDM วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ McNemar's test และ Paired t-test

ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} = 0.001$ และผู้ปกครองมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < 0.001$ และผู้ปกครองมีพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < 0.001$

ข้อเสนอแนะ โปรแกรมนี้มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ โรงเรียนพ่อแม่ แผนกิจกรรมร่วมกับเด็กและการเยี่ยมบ้าน จึงทำให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้น และผู้ปกครองมีความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการดีขึ้น

คำสำคัญ: พัฒนาการ, เด็กปฐมวัย, โปรแกรม, การมีส่วนร่วม

¹ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Master of Public Health Program, School of Health Sciences, Sukhothai Thammathirath Open University

² สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

School of Health Sciences, Sukhothai Thammathirath Open University

*Corresponding author E-mail: pumpuilo7@gmail.com

Abstract

This quasi-experimental research one-group pretest and posttest design. The objective of this research was to investigate the effects of an Early Childhood Development Promotion Program with a focus on parent participation at the Donchimplee Subdistrict Child Development Center, Bang Nam Piao District, Chachoengsao Province. The study population consisted of 35 early childhood students at Donchimplee Subdistrict Child Development Center. The program included parental education, skill training, and home-based developmental activities implemented for one month. Early Childhood Development was assessed twice, before and after participation in the program. Data were collected using a parental knowledge and behavior questionnaire regarding early childhood development promotion, and the child development assessment form based on the Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM). Data were analyzed using McNemar's test and paired t - tests.

The research findings revealed that an early childhood showed a significant improvement in early childhood development (p-value = 0.001) after participation in the program. And parental knowledge in promoting early childhood development significantly increased after participating in the program (p-value < 0.001) and parental behaviors in promoting early childhood development also significantly increased after participating in the program (p-value < 0.001).

The key components of this program include the Parental School, joint parent-child activities, and storybook lending. These activities contributed to improvements in children's developmental outcomes, as well as enhanced parental knowledge and behaviors that promote child development.

Keywords: Development, Early Childhood, Program, Participation

บทนำ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นช่วงวัยที่ร่างกายและสมองมีการเจริญเติบโต มีพัฒนาการด้านต่างๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็วและเป็นรากฐานที่สำคัญของช่วงวัยต่อไป เด็กปฐมวัยจึงจำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสมให้มีโภชนาการที่ดี พัฒนาการที่สมวัย และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม พ่อแม่และผู้ดูแลเด็กจึงมีบทบาทความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยนี้ให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม และพัฒนากระบวนการคิดและจิตใจของเด็กนำไปสู่การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นกำลังที่สำคัญของประชาชาติ⁽¹⁾ ดังคำกล่าวของ James J. Heckman “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว ซึ่งการลงทุนในเด็กปฐมวัยจะได้รับผลตอบแทนในระยะยาวกลับมา 7-10 เท่า”⁽²⁾ และเด็กในวันนี้ก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตที่มีสุขภาพดี มีความสามารถเรียนรู้ ทำงานได้เก่ง และเป็นพลเมืองดีที่จะนำความสำเร็จมาสู่สังคมในศตวรรษที่ 21

จากสถิติองค์การอนามัยโลก พบว่า ร้อยละ 15-20 ของเด็กทั่วโลก มีปัญหาด้านการเรียนรู้และพัฒนาการที่ผิดปกติ⁽³⁾ จากผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย ครั้งที่ 6 (MICS6) ในประเด็นพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปี มีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 92.30 โดยมีพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาต่ำที่สุด ร้อยละ 61.00 จากทั้ง 4 ด้าน ผลการสำรวจยังพบว่าการที่พ่อแม่เล่นกับลูก เช่น การหัดเรียกชื่อ นับเลขหรือวาดรูป การเล่นนิทาน การอ่านหนังสือหรือนิทาน การร้องเพลง การทำกิจกรรมร่วมกัน และพาเด็กไปเล่นนอกบ้าน ทำให้พัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 28.00 เด็กที่มีพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงจะมีพัฒนาการสมวัยที่มากกว่าเด็กที่พ่อแม่มีการศึกษาน้อยถึงร้อยละ 34.00⁽⁴⁾ ในประเด็นพัฒนาการเด็กปฐมวัย ยังพบว่า มีความเหลื่อมล้ำสูง โดยเฉพาะเด็กที่ครอบครัวที่มีเศรษฐกิจต่ำจะมีพัฒนาการสมวัยน้อยกว่า แต่อย่างไรก็ตามพ่อแม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการให้สมวัยได้ผ่านการเล่นกับลูกมากขึ้นและการอ่านนิทาน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นสมองให้เกิดวงจรการเรียนรู้ การออกเสียง เพิ่มคลังคำศัพท์ และสร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัว⁽⁵⁾ ในเขตสุขภาพที่ 6 สถานการณ์ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย การเข้าถึงบริการในการคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการในคลินิกเด็กสุขภาพดีจากข้อมูล Health Data Center (HDC) ปี 2566 (ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2566) พบว่า เด็กปฐมวัย 0-5 ปี ได้รับการคัดกรองพัฒนาการร้อยละ 84.20 มีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 81.53 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 24.42 และได้รับการติดตามพัฒนาการ ร้อยละ 87.49⁽⁶⁾

การขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงสาธารณสุขให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 86 โดยให้การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัยในสถานบริการสุขภาพของรัฐทุกแห่ง และส่งเสริมให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM)⁽⁷⁾ ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

แห่งชาติ⁽¹⁾ และให้ครูผู้ดูแลเด็กช่วยเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในทุกช่วงวัย ศูนย์อนามัยที่ 6 ได้จัดทำโครงการคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตสุขภาพที่ 6 ปีงบประมาณ 2566 โดยได้รับการสนับสนุนจากงบบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่เป็นปัญหาพื้นที่ระดับเขตสุขภาพจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 6 ระยอง เพื่อให้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการคัดกรองพัฒนาการตามคู่มือ DSPM และเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการ และส่งต่อตามแนวทางของระบบบริการสาธารณสุข ดำเนินการโดยให้ครูประเมินพัฒนาการเด็ก พบว่า มีเด็กได้รับการคัดกรองทั้งหมด 19,896 คน พบพัฒนาการสมวัยครั้งแรก ร้อยละ 79.72 พัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 19.49 หลังจากรับการกระตุ้นพัฒนาการครบ 1 เดือน ประเมินพัฒนาการครั้งที่สอง พบว่า เด็กมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 86.72 จากการดำเนินงานพบเด็กมีพัฒนาการสมวัยน้อยที่สุดในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีพัฒนาการสมวัยครั้งแรก ร้อยละ 72.45 พัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 27.55 และส่วนใหญ่เป็นเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอบางน้ำเปรี้ยว

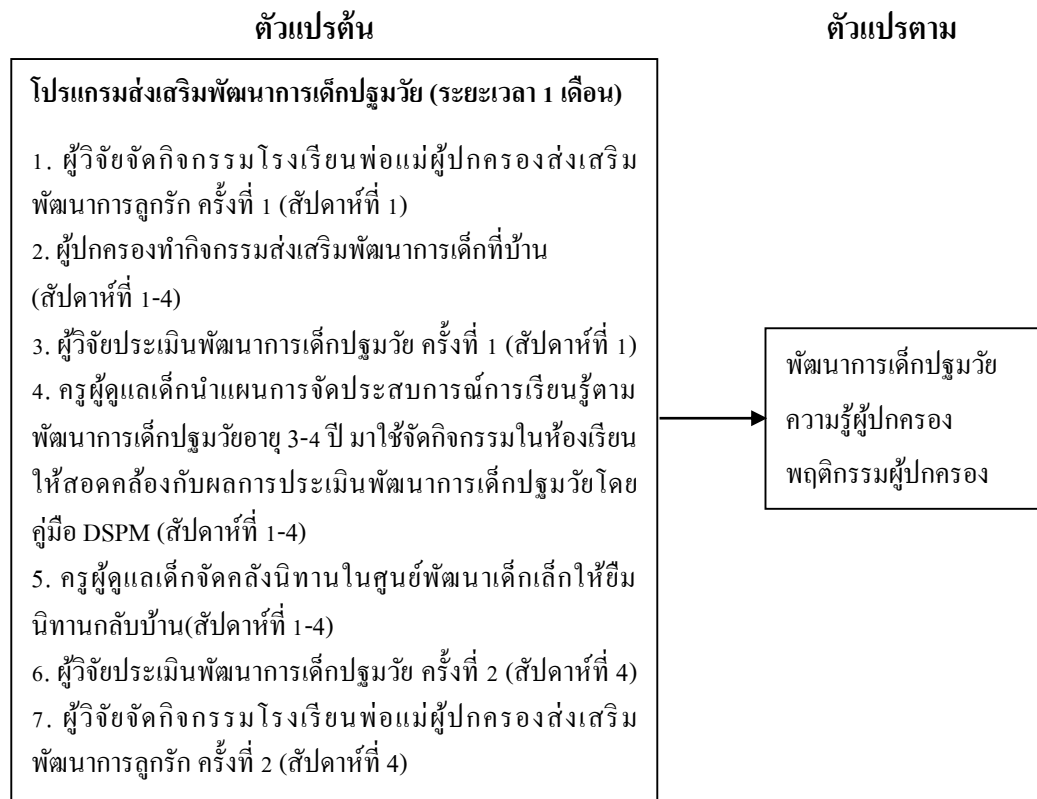
พัฒนาการเด็กปฐมวัยจะดีขึ้นอยู่กับการเลี้ยงดูของครอบครัว ดังนั้นการนำผู้ปกครองและผู้เลี้ยงดูเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการ เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ถึงแม้ว่าเด็กจะเข้ารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและได้รับการส่งเสริมพัฒนาการจากครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว แต่ครอบครัวและการเลี้ยงดูก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการของเด็ก จึงมีความจำเป็นต้องให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และผลการดำเนินงานและการลงพื้นที่เยี่ยมเสริมพลังติดตามโครงการคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2566 โดยครูผู้ดูแลเด็ก พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพัฒนาการสมวัยน้อยที่สุดและมีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากที่สุดในเขตสุขภาพที่ 6 และในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองยังไม่มีส่วนร่วมในส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จึงพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยการนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการที่บ้านร่วมกับครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยประยุกต์จากการส่งเสริมพัฒนาการในคู่มือ DSPM นี้ขึ้นเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคอนนิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคอนนิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี จำนวน 35 คน และผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี จำนวน 35 คน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมและครูผู้ดูแลเด็กที่ผ่านการอบรมการใช้คู่มือ DSPM ตามเกณฑ์การคัดเข้าและเกณฑ์การคัดออก

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria) ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา และไม่มีภาวะพิการแต่กำเนิดที่มีผลต่อพัฒนาการ เช่น ความพิการทางสมอง ภาวะดาวน์ซินโดรม ออทิสติก เป็นต้น
2. ผู้ปกครองยินยอมให้เด็กปฐมวัยเข้าร่วมโครงการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Discontinuation criteria) ดังนี้

1. เด็กที่ไม่ให้ความร่วมมือในการประเมินพัฒนาการ
2. ผู้ปกครองไม่สะดวกให้ข้อมูลหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (ระยะเวลาทำกิจกรรม 1 เดือน) ประยุกต์จากทฤษฎีพัฒนาการของกิลเซล⁽⁸⁾ และคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM)⁽⁷⁾ และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาเป็นโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยจัดกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการลูกรัก ครั้งที่ 1 การใช้คู่มือ DSPM และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่บ้าน (สัปดาห์ที่ 1)

1.2 ให้ผู้ปกครองนำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่บ้าน (สัปดาห์ที่ 1-4)

ชวนลูกสร้างสรรค์ : ช่วยกันประดิษฐ์ของเล่น งานศิลปะ

ชวนลูกทำ : กิจกรรมประจำวัน งานบ้าน งานครัว งานสวน

ชวนลูกเล่น : ออกกำลังกาย เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นอิสระ

ชวนลูกอ่าน : อ่านนิทาน อ่านหนังสือ เล่นนิทาน

1.3 ผู้วิจัยประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี (ช่วงอายุ 36-48 เดือน) ครั้งที่ 1 (สัปดาห์ที่ 1)

1.4 ผู้วิจัยแจ้งผลประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยและแนะนำครูใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามพัฒนาการเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี ที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามคู่มือ DSPM ได้แก่ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเล่นตามมุม และกิจกรรมเกมการศึกษา (สัปดาห์ที่ 1-4)

1.5 ครูจัดคลังนิทานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ยืมไปอ่านที่บ้าน (สัปดาห์ที่ 1 - 4)

1.6 ผู้วิจัยประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี (ช่วงอายุ 36-48 เดือน) ครั้งที่ 2 ห่างจากครั้งที่ 1 เป็นเวลา 1 เดือน (สัปดาห์ที่ 4)

1.7 ผู้วิจัยจัดกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการลูกรักและการใช้คู่มือ DSPM ครั้งที่ 2 (สัปดาห์ที่ 4) เพื่อสรุปผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยและแลกเปลี่ยนการดำเนินงาน

2. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) อุปกรณ์คัดกรองและแบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-4 ปี (ช่วงอายุ 31-36 เดือน ถึง ช่วงอายุ 43-48 เดือน) โดยแปลผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามคู่มือ DSPM ดังนี้

พัฒนาการสมวัย คือ ประเมินพัฒนาการผ่านทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว (GM) ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (FM) ด้านการเข้าใจภาษา (RL) ด้านการใช้ภาษา (EL) และด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม (PS)

พัฒนาการสงสัยล่าช้า คือ ประเมินพัฒนาการทั้ง 5 ด้าน มีด้านใดด้านหนึ่งไม่ผ่าน

3. แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 17 ข้อ คะแนนเต็ม 17 คะแนน มีลักษณะข้อคำถามแบบ “ถูก” หรือ “ผิด” แปลผลระดับคะแนนโดยประยุกต์จากหลักของบลูม⁽⁹⁾ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ความรู้ระดับสูง (13-17 คะแนน) ความรู้ระดับปานกลาง (7-12 คะแนน) ความรู้ระดับต่ำ (0-6 คะแนน)

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 16 ข้อ คะแนนเต็ม 80 คะแนน มีลักษณะข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด แปลผลพฤติกรรมจากคะแนนเฉลี่ยโดยประยุกต์จากหลักของเบสท์⁽¹⁰⁾ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ พฤติกรรมระดับดี (3.35-5.00 คะแนน) พฤติกรรมระดับปานกลาง (1.68-3.34 คะแนน) พฤติกรรมระดับต่ำ (1.00-1.67 คะแนน)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.95 แสดงว่า ข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้ในงานวิจัยได้ และผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลอง (Try out) กับผู้ปกครองเด็กอายุ 3-4 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้องกึ่ง ตำบลนาป่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ที่มีลักษณะประชากรและพื้นที่คล้ายคลึงกับประชากรที่ทำการศึกษามากที่สุด 30 ราย ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองโดยวิธีของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) มีค่าเท่ากับ 0.701 และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.878 แสดงว่า เครื่องมือแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้ เนื่องจากเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นใหม่ควรมีค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป⁽¹¹⁾

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยและผู้ปกครอง ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย ความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครองเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ McNemar's test และ Paired t-test

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ผ่านจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ กรมอนามัย รหัสโครงการวิจัย 788/2567 รับรองตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน 2567 ถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2568

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามจำนวน 35 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 88.57 มีอายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี ร้อยละ 40.00 การศึกษาของผู้ปกครองอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือ ปวช. ร้อยละ 42.86 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 91.43 อาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย และพ่อบ้านแม่บ้าน ร้อยละ 22.86 ความสัมพันธ์เป็นแม่ของเด็ก ร้อยละ 82.86 และรายได้ครอบครัวเพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ร้อยละ 54.29 ส่วนข้อมูลเด็กปฐมวัย จำนวน 35 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กชาย ร้อยละ 54.29 มีอายุอยู่ในช่วง 43-48 เดือน (3 ปี 7 เดือน-4 ปี) ร้อยละ 57.14 และนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 91.43

ส่วนที่ 2 พัฒนาการเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยทั้งหมด 35 คน โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 18 คน สงสัยล่าช้า จำนวน 17 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ จำนวน 18 คน เด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ แต่หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 11 คน ร้อยละ 64.71 และมีเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ จำนวน 6 คน ร้อยละ 35.29 และเมื่อหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ เด็กปฐมวัย จำนวน 35 คน มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 29 คน ร้อยละ 82.86 สงสัยล่าช้า จำนวน 6 คน ร้อยละ 17.14 พัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.001$) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พัฒนาการเด็กปฐมวัยก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ฯ (n = 35 คน)

พัฒนาการเด็กปฐมวัย	พัฒนาการหลัง		รวม	p-value
	สงสัยล่าช้า	สมวัย		
พัฒนาการก่อน	0	18	18	0.001
	(0.0)	(100)	(100)	
	6	11	17	
	(35.29)	(64.71)	(100)	
รวม	6	29	35	
	(82.86)	(17.14)	(100)	

ส่วนที่ 3 ความรู้ของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ 11.40 คะแนน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ 14.60 คะแนน ความรู้ของผู้ปกครองเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความรู้ของผู้ปกครองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 35 คน)

โปรแกรมส่งเสริม พัฒนาการฯ	n	คะแนน เฉลี่ยความรู้ (S.D.)	Mean difference (95%CI)	S.D.	t	p-value
ก่อนเข้าร่วมฯ	35	11.40 (1.49)	3.20 (2.82-3.58)	1.11	17.12	< 0.001
หลังเข้าร่วมฯ	35	14.60 (1.31)				

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมของผู้ปกครอง พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ ผู้ปกครองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม 59.43 คะแนน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม 66.09 คะแนน พฤติกรรมของผู้ปกครองเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมของผู้ปกครองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 35 คน)

โปรแกรมส่งเสริม พัฒนาการฯ	n	คะแนนเฉลี่ย พฤติกรรม (S.D.)	Mean difference (95%CI)	S.D.	t	p-value
ก่อนเข้าร่วมฯ	35	59.43 (5.33)	6.66 (5.82-7.50)	2.45	16.08	< 0.001
หลังเข้าร่วมฯ	35	66.09 (3.92)				

สรุปผลการวิจัย

ผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เด็กปฐมวัยพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.001$) ผู้ปกครองมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และผู้ปกครองยังมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

อภิปรายผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.001$) โดยมีการส่งเสริมพัฒนาการจากผู้ปกครองและครูผู้ดูแลเด็กตามโปรแกรมฯ ร่วมกับการใช้คู่มือ DSPM มีความครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 5 ด้าน ทำให้เด็กส่วนใหญ่จะมีการพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น ทั้งภาพรวมและรายด้าน แต่ยังมีเด็กที่พัฒนาการสงสัยล่าช้าในด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา การเคลื่อนไหว และการใช้ภาษา และส่งต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ติดตามต่อซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สราญจิต อินสร และคณะ (2564)⁽¹²⁾ เด็กมีพัฒนาการภาพรวมหลังใช้โปรแกรมเพิ่มขึ้น และมีพัฒนาการรายด้านก็เพิ่มขึ้นเช่นกันยกเว้นด้านการเคลื่อนไหว และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ชฎาภรณ์ ชื่นตา และคณะ (2561)⁽¹³⁾ พบว่า หลังจากส่งเสริมพัฒนาการแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถกระตุ้นเด็กกลุ่มที่สงสัยล่าช้าให้มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น และค้นพบเด็กพัฒนาการล่าช้าส่งพบแพทย์รักษาต่อ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑามาศ ผลมาก และคณะ (2562)⁽¹⁴⁾ พบว่า พัฒนาการเด็กหลังการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น โดยใช้แบบประเมินพัฒนาการของ Denver II ซึ่งต่างจากงานวิจัยนี้ที่ใช้ DSPM และสอดคล้องกับการศึกษาของ Piccolo et al. (2020)⁽¹⁵⁾ เกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่านการเล่นในประเทศอินเดีย พบว่า เด็กในกลุ่มที่ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุม ได้รับความรู้การเลี้ยงเด็ก การเล่น การอ่านนิทาน แบ่งปันประสบการณ์การเลี้ยงดูลูกกับครอบครัวอื่นร่วมด้วย และเยี่ยมบ้าน ทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาสูงกว่าเมื่อเทียบกับเด็กในกลุ่มที่ผู้ปกครองกลุ่มควบคุม ซึ่งต่างจากงานวิจัยนี้ไม่มีการเยี่ยมบ้าน และไม่ได้แบ่งเป็น 2 กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ผู้ปกครองมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ ผู้ปกครองมีความรู้ในระดับปานกลาง แต่หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ได้ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการและมีความสนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการของลูกมากขึ้น ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้ในการส่งเสริม

พัฒนาการเพิ่มขึ้นเป็นระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาของ ชญาภรณ์ ชื่นตา และคณะ (2561)⁽¹³⁾ พบว่า ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้าน และ อสม. มีความรู้และดำเนินกิจกรรมการเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาการศึกษาผลของ มาลี เอื้ออำนวย และคณะ (2564)⁽¹⁶⁾ พ่อแม่และผู้ดูแลมีความรู้ในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้นหลังได้รับโปรแกรม และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้บิดามารดาและผู้ดูแลเด็กสามารถ ในการติดตามประเมินพัฒนาการเด็กได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ Jeong et al. (2021)⁽¹⁷⁾ จากการทบทวนวิจัยจากทั่วโลก และวิเคราะห์การเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในช่วง 3 ปีแรก พบว่า การมีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการ การเลี้ยงดูลูก และปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้พัฒนาการลูกดีขึ้นทั้งด้านสติปัญญา ภาษา และการเคลื่อนไหว

ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการในโปรแกรมฯ ของผู้ปกครอง มีความครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 5 ด้าน ตามคู่มือ DSPM และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น การช่วยเหลือตัวเอง การทำงานบ้าน การเล่น อ่านนิทาน และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นแม่บ้าน และค้าขาย อายุในช่วง 20-30 ปี จึงมีเวลาใส่ใจในการส่งเสริมพัฒนาการและทำกิจกรรมร่วมกับลูก และมีการใช้คู่มือ DSPM เพิ่มขึ้น ทำให้พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มาลี เอื้ออำนวย และคณะ (2564)⁽¹⁶⁾ พ่อแม่และผู้ดูแลมีพฤติกรรมการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้นหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สราญจิต อินสร และคณะ (2564)⁽¹²⁾ ผู้ปกครองมีพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและการสร้างวินัยเชิงบวกเพิ่มขึ้นหลังใช้ชุดกิจกรรมในโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม

ข้อจำกัดการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ศึกษามีจำนวนน้อยจึงไม่สามารถแยกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อทำการทดลองเชิงเปรียบเทียบได้ เนื่องจากตอนลงเก็บข้อมูลมีเด็กปฐมวัยและผู้ปกครอง จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทุกกิจกรรม
2. ไม่ได้วัดผลการศึกษาครูผู้ดูแลเด็ก เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้มีครูจำนวนน้อยมากในการศึกษาครั้งต่อไป อาจขยายผลการศึกษาไปในครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ครอบคลุมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

1. เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองสามารถนำโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการมาใช้เป็นแนวทางในการกระตุ้นและติดตามเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 30 วัน ก่อนส่งไปพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
2. ผู้ปกครองมีความรู้และพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ โดยเน้นให้ผู้ปกครองใช้คู่มือ DSPM และทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เช่น การเล่น การอ่านนิทาน ช่วยเหลือตัวเอง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและสร้างความรักความผูกพันในครอบครัว
3. ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหว เล่นตามมุม กลางแจ้ง เกมการศึกษา เป็นต้น มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามคู่มือ DSPM

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า และมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการวัดผลให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลดอนนิมพล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่อำนวยความสะดวกและเอื้อเฟื้อสถานที่จัดกิจกรรม คุณครู และผู้ปกครองเด็กปฐมวัยทุกท่านที่กรุณาเข้าร่วมกิจกรรม และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวาน กราฟฟิค จำกัด; 2562.
2. Heckman JJ. School, Skill, and Synapses. National institutes of health 2008; 46(3): 1-63.
3. World Health Organization. Developmental difficulties in early childhood: prevention, early identification, assessment and intervention in low and middle-income countries: a review. [Internet]. [cited 15 Jun 2024]. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241503549>

4. Topothai T, Suphanchaimat R, Topothai C, Tangcharoensathien V, Cetthakrikul N, Waleewong O. Thailand Achievement of SDG Indicator 4.2.1 on Early Child Development: An Analysis of the 2019 Multiple Indicator Cluster Survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2022; 19(13): 1-12.
5. กรมอนามัย. กรมอนามัย-ภาคีเครือข่าย ห่วงพัฒนาการด้านสติปัญญา-ภาษาของเด็กไทยต่ำสุดใน 4 ด้าน ชวนพ่อแม่เล่นและอ่านหนังสือกับลูกเพิ่มมากขึ้นช่วยกระตุ้นพัฒนาการ. [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 15 มิถุนายน 2567]. เข้าถึงได้จาก : <https://multimedia.anamai.moph.go.th/news/250665/>
6. ศูนย์อนามัยที่ 6 ชลบุรี. รายงานสรุปตรวจราชการและนิเทศงาน กรณีปกติ เขตสุขภาพที่ 6 ปีงบประมาณ 2566. [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 15 มิถุนายน 2567]. เข้าถึงได้จาก : <https://hpc6.anamai.moph.go.th/th/ebook-smr/4580#wow-book/>
7. กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์; 2566.
8. Gesell A. Maturation and infant behavior pattern. *Psychological Review* 1929; 36(4): 307-319.
9. Bloom BS, Engelhart MD, Furst EJ, Hill WH, Krathwohl DR. *Taxonomy Of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain*. New York: David McKay Co Inc; 1956.
10. Best JW. *Research in Education*. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice hall inc; 1977.
11. ถิรวิทย์ ไพรหมหานิช. การหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (IOC : Index of item Objective Congruence) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Microsoft Excel). กำแพงเพชร: สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; 2566.
12. สราญจิต อินสร, ชศสยา อ่อนคำ, ฤทธิรงค์ เรืองฤทธิ์. ประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วมต่อพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม* 2564; 5(10): 143-160.
13. ชฎาภรณ์ ชื่นตา, สุภาพร แก้วใส, สมจิต แซ่ลิ้ม, เพียงนกร คำผา. การพัฒนาการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดยโสธร. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 15 มิถุนายน 2567]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.pkyasothon.org/research/data/childdevelopment.pdf>
14. จุฑามาศ ผลมาก, ปรัชญาพร ธิสาระ, ดาว เวียงคำ, อมรรัตน์ ดวงปัญญา. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารการแพทย์ทหารบก* 2562; 20(2): 241-250.

15. Piccolo LR, Weisleder A, Mendelsohn AL. Promoting Global Early Child Development Through Play : Two Sustainable, Effective Models. PEDIATRICS 2020; 146(6): e2020032433.
16. มาลี เอื้ออำนวย, อภิรัช อินทรางกูร ณ อยุธยา, กมลทิพย์ ทิพย์สังวาลย์, พรรณนิภา บุญกล้า, ศศิธร คำมี, กรชนก หน้าขาว. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของบิดามารดาและผู้ดูแล อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ สสอท 2564; 3(1): 48-63.
17. Jeong J, Franchett EE, Clariana VRO, Rehmani K, Yousafzai AK. Parenting interventions to promote early child development in the first three years of life: A global systematic review and meta-analysis. PLoSMed 2021; 18(5): e1003602.